

Nº 2

Aprilo-Junio 2006

KURIERO INTERNACIONA

Redaktero: Jean Martignon

Imprimita en Europa

REDAKTERO

Jean Martignon,
12,rue Maurice Utrillo, F-91600 Savigny sur Orge, Francia – France.
Jeanmartignon@minitel.net e martignon.jean@wanadoo.fr

KURIERO INTERNACIONA

KURIERO INTERNACIONA publikigas ye singla trimestro e la yarala abono esas 10 €.

Kunlaboras : Editerio Krayono, Ponferrada, Hispania <krayono@yahoo.es>

L'Ido respondas la advoko di mondo qua perdis sua centro, la koncio di lua spiritala konekteso, e l'etikala valoraji di personala diciplino e sociala responsiveso.

Karl Schlotterbeck

VORTO DAL REDAKTERO (Diversaji)

Mea buletino havas evidenta tardeso. Pro personala problemi e desfacilaji.

Kompreneble, ne esus tale se me laborus profesionale por Ido, ma regretinde me ne ja esas retretinto e me devas laborar dum la tota jorno. Konseque, me povas redaktar e komputile skribar mea teksti nur dum la vespero kande me retrovenas heme. Ma, la vespero pasas tre rapide e me ne povas facar, dum nur un vespero, omno quon me dezirus. Tante plu ke me deziras redaktar en linguo tam korekta kam ico esas posibla, e, facar decanta tradukuri de artikli postulas multa tempo ed esas tre tempivora ago. Do, nun me trovesas en poke komfortoza situeso

pro ke KURIERO INTERNACIONA havas tro granda tardeso relate la yaro-periodo anuncita proxim la titulo. Me rezolvis laborar altramaniere por probar supresar ica exajerita tardeso di mea revueto. Do, me demandas pardono a mea lekteri, me publikigos artikli ekstraktita de anciena Ido-revui e qui esas poke konocata dal nuna Idisti, me anke publikigos sub la rubriko IDO-VIVO kelka de la interretala mesaji Idala quin me opinionas esar bona (kelkafoye linguale korektigita, inkluzite le mea). Kompreneble ne omna bona od interesiva mesaji, e me pregas komprenemeso por ti qui ne lektos mesaji quin li prizas, ma nur kelka de li pro spaco-indijo. Fine, me redaktos artikli pri diversa pensado-temi

ed ico evitos a me facar tradukuri, pro ke me laboros nemediate en Ido. Me probos anke aranjar altramaniere mea tempo-uzado e me esperas, ke, tandem, me povos rajuntar la reala yaro-periodo indikata apud la titolo di KURIERO INTERNACIONA.

Pro la duriva ne-agemeso dal oficala ULI-prezidanto, nia movadeto subisas krizo. Ho, ne grava ! nam la ULI depos longa tempo ne plus influas grande la Ido-movado, ma la existo dil ULI e di lua prezidanto esas nun questioninda. Kad valoras havar prezidanto qua ne agas e qua ne mem esas mediacero inter la diversa ldisti ? Ja, existas plura grupi e klani che ni, e li ne havas reciproka granda amikeso. Sagaca ed autoritatoza prezidanto povus mediacar e federigar ica grupi. Duminstante, ne esas tale e, quankam nia movado esas mikra, ne plus existas uneso en ol ma diversa klani qui agas per diversa e deskonkordanta manieri. Ico esas regretinda e povas nur desfacile posibligar a ni avancar e progresar. Interne di ca kayereto trovesas du artikli da eminenta ldisti qui min o plu traktas ica temo.

Ne sen granda desfacilaji e problemi la futura Ido-konfero eventos en Paris, dum 2007, por celebrar la centesma aniversario di Ido en ica urbo. Me probos informar mea lekteri pri la stando dil afero en la venonta numeri.

Yen omno quon me povas skribar en mea " vorto dal redaktero " di ca numero.

Malgre mea, nun, diferanta maniero laborar me esforcos kontentigar vi omna maxim bone e mantenar la interesiveso di nia buletino.

Sincere via. JM ::::-:::

KA NACIONALISMO ?

Kelka yari ante nun, me preske interdisputis kun eminenta samideano Germana pro ke me dicis ke me esas favoroza a la nacionalismo. Ma fine interparolinte pri ca temo, ni deskovris ke la sama vorto nule havis la sama senco por ni. Nome, en Francia, nacionalisto esas ta qua amas sua lando, sua tradicioni e kulturo e nulo pluse. Franca nacionalisto tote bone komprenas ke altra landani anke amas sua patrio e lua historiala e kulturala heredajo. Por parolar koncize la Franca «nacionalismo» esas simpla patriotismo nule atakema o konquestema, nam lu aceptas lua frontieri quale oli esas e nule intencas submisar altra populi. Ma la Germana nacionalismo esas ulo altra e nule konfundebla kun la simpla e vera patriotismo (qua exist(i)(a)s anke en Germania). Dum lua glorioza tempo la Germana nacionalismo, reprezentata maxim bone da la tot-Germani (alldeutschen, Germane) konsideris ke la Germana popolo esas eceptala popolo tote superiora a la altra populi, nome popolo de siniori (Herrenvolk, Germane) qua darfis e mem devas dominacar la altra populi e genti pro lua superioreso qua atribuas a lu omna posibla yuri. Dum la Hitler-tempo existis diala jurnalo guverneriala qua titulizesis DER VOELKISCHE BEOBACHTER (LA GENTALA OBSERVERO). Ula homi ne hezitas tradukar ol per LA RASISTA OBSERVERO, ma mea-opinione li kelkete eroras, nam mem se on povas konsiderar ke la Germani esis rasista (ed oficale mustis esar rasista), parolesis prefere - kun la vorto VOELKISCH - pri kastala mento, nome la Germani esis la bramani di ca sistemo, e la altra populi apartenis ad inferiora kasti. Kelka de li (la west-Europani) esis proxima a la Germana bramani dum ke altri (la est-Europani) apartenis a basa kasti. La maxim mala

kazo esis olta di la Judi qui esis mem ye plu basa kasto kam le " paria " (netushebla) en India, nam li mustis exterminisar dum ke adminime le " paria " esas (tre male) tolerata, quankam li havas tre poke agreabla vivo. Komprenible kasti-sistemo e rasismo ne esas tre diferanta e reprezentas preske la sama mento.

Por la nacionalista Germani, la mondo devis submisesar a Germania,(existis, dum la Triesma Imperio, militistal kanto titulizita " cadie ni dominacas Germania e morge ni dominacos la tota mondo ") od adminime Germania devis guvernar tota Europa.

Certe dum la Napoleonala periodo, la Franci kombatis e konquestis preske tota Europa, ma mem lore la porkonquesta spirito ne unionesis a sentimento di rasala o gentala superioreso, mea samlandani nur docesis talmaniere ke li kredis ke lia sociala sistemo naskinta de la Revoluciono di 1789 esas la maxim bona e li volis nur impozar li ad altra populi por " liberigar " li de la " feudala " opreso. Komprenible ico esis nur pretexto ye la latero di la guvernisti, ma la koncepto pri rasala o gentala superioreso donante la yuro dominacar altra nacioni ne existis.

Por explikar tala difero, on devas studiar profunde la psikologio di la populi e me ne havas la apteso nek la skopo diskutar detaloze ica temo hike. Me volus tamen koncize parolar pri ol por probar intelektar ulagrade la motivi di ca difero. Se Francia ofras sat homogena geografiala kadro, esas tre diversa habitanti en ol. Olim, (kurtatempe ante la revoluciono di 1789) parolesis sep od ok diferanta lingui, sen parolar pri la dialekti. Certe la dialekto di Paris esis la oficala linguo uzata por la literaturo, la scienci e la administrerii, ma la altra lingui e dialekti existis samatempe kun ol, e mem kelkafoye oli esis la unika linguo dil simpla populani. Ne existis Franca popolo, od adminime la sentimento esar nur un popolo, nome on esis Aquitaniano, Bretono, Provencano, Pikardiano, nam on havis la sentimento apartenar a la Aquitaniana, Bretona, edc... gento ed on esis Franco nur kom regnato di Siniro Rejo di Francia. La Alzaciani deklaris dum la 18ma yarcento : " Ni esas la Germana regnati dil rejo di Francia ". Ico nule signifikas ke li deziris apartenar a la Germana Imperio, li nur asertis ke li esis de Germana gento e konciis pri ico, ma altralatere li esis fiero e felicia esar la regnati di tante prestioza e povoza siniro quale esis, lore, la rejo di Francia, dum ke la imperiestro di Germania esis senpova e senprestija. Franca naciono ne existis, existis nur la rejo di Francia - simbolo dil identeso ed uneso di la lando - e lua domeno nome la rejio di Francia. La simpla populani esis nur regnati. Forsan, la situeso povabus esar diferanta, e la Franci konciar ke li havis multo komuna ed esis diferanta de lia vicini quale e.g. la Germani e la Italiani ; ma la reji unionis rapide e sucesoze Francia, do on saciesis per la fakto esar regnati di povoza suvereno. La revoluciono modifikis ica omno, nome la revolucioneri desaparigis la rejo, ma pro ke la rejo esis la simbolo di la lando, on remplasigis lu per altra tote abstrakta simbolo, nome la naciono (en la moderna senco di ca vorto). Ma naciono ne existas sen popolo, lore onu inventis la Franca " popolo " t.e. nociono qua esis nekonocata tillore, nam la Franci ante la revoluciono havis la sentimento konsistar ek plura populi. Fine, qua aludas popolo, indikas ke ica popolo parolas la sama linguo, konseque di co la revolucioneri di 1789 kombatis la lokala lingui e la dialekti parolata en Francia ed esforcis impozar per omna moyeni la oficala Franca linguo. Ica esforcio plufortigesis dum la XIXma yarcento per la obligala instrukto. Do, la Franca naciono, la Franca popolo " naskis " en 1789, ma li ne havis sentimento di homogeneso ed esar Franco ne es(i)(a)s ligata ad aparta gentala aparteno.

Plurarelate la revoluciono di 1789, havis dizastroza efekti. La Franca «nacionalismo» qua per sua konquesti vexis la altra Europana populi, naskigis la «nacionalismo» di altra populi, i.a. la Germana "nacionalismo" qua havis tote diferanta trairi ed havis kom rezulto la Hitlerismo e la holokausto. Nedirete la revoluciono eventinta en Francia en 1789 havas responsiveso pri ca proceso, quankam la ideologio de 1789 ne posibligis previdar la eventi dil 20ma yarcento en vicina parto de Europa.

Diferante de la Franci, la Germani havis febla suvereno e la princi e la urbi esis quaze sendependa. Pro ke li ne esis protektata desupre la Germani mustis koncieskar pri lia apartaji e lia propra trairi. Certe la vera situeso relate la regioni ne esis tre diferanta de olta di Francia, nome esis du principala lingui en la Germana Imperio, same kam en Francia, sen parolar pri la dialekti e la lingui de vicina populi absorbita en la Germana Imperio. Ma precize pro ica febleso, e por permanar sen perdar sua identeso la Germani mustis konciar pri to quo igis li diferanta de lia vicini, t.e. precipue per la Germana linguo. E pro ico, frue, kompare a Francia, existis ulaspeca sentimento esar Germana, mem se onu ne ja povas parolar pri nacionalismo. La desvinki di Germania lor la Napoleonala tempo e la exemplo di Francia naskigis la moderna Germana "nacionalismo". Ica nacionalismo esis tante plu ardoroza ke Germania dum tro longa tempo esabis vexita e senpova. Lore, dum la XIXma yarcento aparis la rasista teorii pri la superioreso dil Germana popolo, nome la Germani volis kompensar tro longa tempo di febleso e vexaji. Pro aparta cirkonstanci Germania, unionita ye la fino dil XIXma yarcento divenis la maxim dense habitata lando Europana exter Rusia ed anke la maxim povoza e prosperoza. En tala kunteksto, la tento dil rasisma nacionalismo divenis nerezistebla, tante plu ke, konstateble, la Germani havas remarkinda qualesi : li esas laborema, diciplinema, inteligenta, kurajoza, entraprezema, bona organizeri edc... Li nur ne konciis ke ica eminenta qualesi anke havis kom kompenso tre grava defekti quin me ne bezonas citar hike, nam on vidis lia konsequi dum la du mondo-militi.

Do, pro diversa kauzi la vorti " naciono " " popolo " e " nacionalismo " ne havas la sama senco en la Germana ed en la Franca, e pro ico miskompreni povas eventar. Franco esas kapabla nur defacile e neperfekte komprenar la senco quan la Germana vorto nacionalismo havas en la Germana, dum ke Germano ne povas tre bone intelektar ke la Franca " nacionalismo " esas nur patriotismo. Certe la diferanta temperamenti dil populi pleas rolo en ica miskompreno, ma anke la tote altramaniera historiala evoluciono explikas forsan plu bone la tote nesama signifiki di la sama vorto. Posible, on devus parolar pri imperialismo koncerne la Germana «nacionalismo» e patriotismo koncerne la Franca " nacionalismo ". Tale on evitus miskompreni. E Germana patrioti existas qui nule relatas kun la " nacionalisti " ed anke existas (kelka) imperialisti en Francia qui nule esas " nacionalisti " segun la Franca senco di ca vorto (t.e. patrioti).

J.M.

[IDO-VIVO]

Quankam mea buletino nule intencas remplasar la anciana revueto tale titulizita, me kreas ica rubriko en la skopo lektigar (da ti qui deziros lo) mesaji quin me opinionas esar interesiva e, qui, kelkafoye reflektas che la interreto la vivo di nia movado

POPULMIGRADO : La Britaniani imitas la Britani

Ye la Vma yarcento pos Kristo, la anciana Britani atakata dal Kaledoniani, dal Irlandani e dal Angli e Saxoni rezolvis livar lia insulo ed instalesar a la kontinento (nord-Hispania e Gallia). Ico ne esis tro dramatatra nam la insulo Britania esis provinco dil Romana Imperio e la Britani ne livis la Imperio ma iris ad altra provinci pro ke ne plus esis posibla vivar tranquile en lia hema lando. Semblas ke en la XXIma yarcento omno rikomencas preske samamaniere. Pro la sempre plu desagreabla vivokondicioni en Britania la insulani itere ekmigras a la kontinento en la sama landi.

Forsan, kelka yari pos nun, ni saveskos ke nia Britaniana samideani chanjis lia lojeyo ad Hispania od a Francia e ne plus esas habitanti dil insulo divenanta Pakistanana, Indiana e Polona.

Nun, en Francia ne plus venas nur olda retretinti Britaniana ma yuna pari kun yuna filii. La situeso sempre plu similesas olta dil Vma yarcento kande la Britani remplasesis dal Anglosaxoni. Me esperas tamen ke miraklo eventos, nam to quo esas mala por Britania ne esas infalible bona por la kontinentani e ni omna minacesas per simila fato.

Timema saluti. JM

NULA FISHI EN LA MARO : Nula fishi en la maro 50 yari pos nun

Esos preske nula fishi en la maro meze di ca yarcento se la nuna tendenci duros, segun granda ciencala studio.

Stoki ja kolapsis en preske triimo de pesko-spaci, e la rapideso dil dekada aceleresas. Skribante en la jurnalno 'Science', l'esquado internaciona de *reserchisti dicas ke la pesko-dekado esas ligita kun larja perdo di biodiverseso marala.

Ma plu granda uzo di protektita arei povus salvegardar l'existanta stoki. "Ni uzas l'oceani tale ke ni esperas e supozas ke esos sempre altra speco explotebla pos ke ni tote exhaustos la lasta", dicitis reserchisto Boris Worm, di Dalhousie Universitato en Kanada. Steve Palumbi, di Stanford Universitato en Kalifornia, altra reserchisto che la projeto, adjuntis: "Se ni ne chanjos fundamentale nia jeromaniero di omna ocean-speci kune, kom funcionanta *ekosistemi, ca yarcento esos la lasta yarcento di sovaja marala manjaji."

Segun BBC News Online

<http://news.bbc.co.uk/2/hi/science/nature/6108414.stm>

Kordiale, James Chandler

POEMI RELIGIALA TRADUKITA DA DE BEAUFONT

(quin me sendis a forumi che la interreto)

DE PROFUNDIS

De l'profundaji me klamas a vu, Eterno !
Sinioro, askoltez mea voco !
Vua oreli atencez
La voco di mea supliki !

Se vu observos la peki,
Sinioro, qua subsistos ?
Ma en vu esas la pardono,
Por ke on veneracez vu.

Me esperas en l'Eterno, mea anmo esperas,
E me vartas s(u)a promiso.
Mea anmo aspiras la Sinioro
Plu kam la guatisti l'auroro,
La guatisti l'auroro.

Esperez en l'Eterno, Israel !
Nam en l'Eterno esas la mizerikordio
En Lu multa liberigi.
E Lu redemtos Israel
De omna s(u)a prevariki.

Ica poemo tradukesis da de Beaufront en 1912

AVE MARIS STELLA !

Saluto, mar stelo,
Pur matro deala,
Tre santa Virgino,
Ciel pordo felica.

Ho ! vu quan salutis
Per AVE l'Anjelo (1)
Nin fondez en paco,
EVA nomo chanjita.

Desligez kaptiti,
Lum donez a l'blindi
Domajin eskartez,
Venigez favori.

Vun montrez kom matro,
Per vu il exaucez
Qua por ni naskinta,
Su volis la vua.

Unika Virgino,
Plu dolca kam omni,
Nin kulpo libera
Dolc'igez e chasta.

Pur' vivon vu donez
E voyon sekura,
Por ke ni kun Jesu
Exultez eterne.

A l'Patro la glorio,
A l'Kristo potenca
A l'Santa Spirito,
A l'tri un honoro ! Amen.

(1) Por konservar l'intencita valoro di l'anagramo AVE = EVA, ni opinionis bone uzor la latina vorto.

Tradukita da de Beaufront en 1912

NEANDERTALANA HOMI

Kelka dii ante nun che la televiziono me spektis emiso pri homo Neandertalana. Raportesis pri la granda esforcis asemblar la tota Neandertalana skeleto e to quo ta skeleto revelas pri la granda misterio, nome pro quo li extingesis dum ke ni vivas?

La Neandertalana homi havis forta korpi, kun muskuloza manui plu forta kam olti di la moderna homi. Li anke esis kurta ed grosa, kun tenua tayi. Tal adaptaji helpis li bone funcionar dum chasado tre proxime a vildi per uzar pezoza manuala lanci en densa foresti. Lo anke protektis li kontre la koldega vetero.

Altra rikonstrukturo montris ke la Neandertalana homo havis plu granda cerebro kam la moderna homo kun tote developita "neocortex" od cerebral nov kortico, la dorsala regiono dil cerebral kortico partikulare granda che mamiferi ed la maxim recente evolucionita parto dil cerebro.

Rikonstrukturo dil voco-instrumento montras ke la Neandertalano povabus parolar ma kun alta tonala voco, ed anke esas posibla ke lu nazale parolis. Inquesto dil osti ye l'interna oreli montras ke la Neandertalano ne esis tam ajila kam mem plu primitiva homi. Universala regulo inter omna speci esas ke quante plu akrobatema ula speco esas, tante plu larja esas la disto inter l'osti di lua interna oreli. La moderna homi esas plu ajila kam sive la Neandertalani sive altra preiranta homala speci.

Fine l'informo-emiso emfazigis la klimato-chanjo ye la tempo dil extingo dil Neandertalani. Esis glaciala epoko dum mili de yari, e la vetero estis koldega ma divenis plu sika. La foresti en qui la neandertali adaptesis por chasado remplasesis da libera planaja lando.

La moderna homi esis plu bone adaptita por chasado en tala planaji pro ke li esis adaptita por kurar. Segun la informo-emiso, li anke posedis lanco-lansilo nomita "atlatl" qui donis al moderna homi levo-povo di adjuntita brakio-disto dum ke li lansis lia lejera lanci.

Quankam la Neandertalani havis granda cerebro ed voco-instrumento, semblas posibla ke esis difero ye la konocala ed komunikala kapablesi inter li e la moderna homi. Inteligenteso e linguala povo kapabligis la moderna homi esar apta por adaptesar a preske omna klimati. Se la Neandertalani havabus simila apteso li ankore vivus. Semblas ke la tekniko pri "atlatl"-lansilo ne esis atingebla da li.

Alegesis ke direta konfronto inter la du homala speci, t.e. la Neandertalana homi e la "cro magnon" -homi ne esis necesa por efektigar l'extingo dil Neandertalani. La plu muskuloza korpo di Neandertalano bezonis multa kalorii, ed lo ne esas avantajo dum famino. Lua adapteso al proxima chasado implikis ke lua extenseso diminutis kande la foresti desaparitis. Konseque di co la Neandertalana popolo diminutis e fragmentigesis. Extingo di ca popolo esis ne-evitebla.

Tamen lo esas aparta homala traito qua posibligas funcionar exter nia fizikal adaptokapablesi o limiti. La Neandertalani mustis kondamnesar pro ula min kapabla traiti por adaptesar al chanji en lia cirkumaji.

Kara lektanti, Ta artiklo es precipue tradukuro segun reto-blogo* da Stephen Gordon, ma me anke spektis la sama televizionala emiso e volis skribar pri to depos ke sendesis mesajo pri la Neandertalani recente che idolisto.

Anciena homala saluto, Kiran Annavarapu.

INTERESIVA MESAJO DA JAMES CHANDLER PRI LA STANDO DI NIA MOVADO

Kara Hans,

Esas tre valoroza por ni lektar tante longa e detaloza expliko da vu - to quon ni indijas dum sat longa tempo che Idolisto. Do, danko. Ma esabus mem plu utila lektar vua suba mesajo _ante_ l'elekto en 2004. Se la votanti povabus lektar lo ante votar, me ne esas certa ke vu divenabus prezidanto.

Nia movimento* sempre havas sennombra inicij e projekti da sendependa individui to nultempe esis la problemo. On povus mencionar Wikipedio, Adavane!, Kuriero Internaciona, e tale plus. No, la problemo esas la manko di aktiveso en la centro dil movimento*. L'Idisti ne expektas superhomo kom ULIprezidanto, qua flugos de supre, solvos omna nia problemi, laboras "24/7" ed atingos la finala suceso! Ma li expektas ke la prezidanto agos_ulo_ dum sua prezidanteso, ultre okupar la titolo.

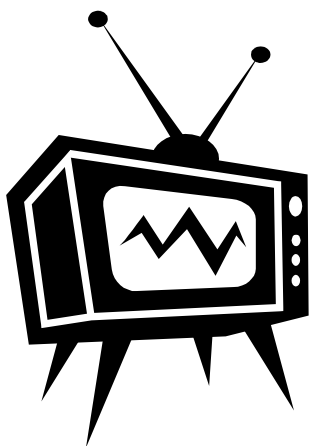
Me prizas vua liberala posturo egarde la privata projekti, qui povas esar tre sucesoza. Ma quon la prezidanto ipsa intencas agar por Ido? Segun mea memoro, ante vua elekteso vu promisis establisar Akademio. Me probis krear Akademio, ka vu sustenis ol?

L'Idisti nuntempe perceptas 'nigra truo' en la centro dil movimento*. ULI havas pekunio e resursi*, e povus iniciar projekti ultre Progreso e konferi; ma inter la Dkani on ne trovas aktiva Idisti, ecepte Frank Kasper. Do la pekunio kolektas intereso, la resursi ne uzesas.

Vu certe darfas opinionar ke la Idisti agez por Ido nur exter la kadro di ULI. Ma takaze, ka ni bezonas ULI-prezidanto, e ka vu devas okupar ta ofico? Se la prezidanto havas nula rolo, segun me la ofico devas abolisesar.

*Pacema saluti,
Kordiale, James Chandler.*

PRI TELEVIZIONAL EMISO

Hiere, vespere,(ye la 29ma di novembro) me spektis televizional emiso che la Franca triesma kanalo. Ica emiso titulizita "Radiki ed Ali" e qua reguloze sendesas pri diversa temi, traktis cafoye la temo di exterlandani qui prizas Francia e qui venas instalar su en ca lando od/ed admiras e prizas lua kulturo. La maxim interesiva kazo, meaopinione, esis olta di Chiniana, richega entraprezisto pri konstrukto de domi e luxozas "villa"-i. Ica homo nomita Zhang, pri qua me ja aludis en anciena numero di KURIERO INTERNACIONA (la venonta numero esos disdonata balde), ja konstruktigis por su luxozega domego (qua anke uzesas kom gasteyo por kongresi e sejorni di

altaklasa Chiniani). Ita domego esas sucesoza imituro di la kastelo di Maisons Lafitte proxim Paris. Il ne nur imitigis la dicita kastelo ma adjuntigis elementi di altra bela konstrukturi quin il admiris en Paris e Francia. Por lua konstrukto, il employis la maxim bona Chiniana konstrukto-laboranti e mestieristi ed helpesis dal maxim bona mestieristi Franca por la dekoruri e la mobli. La rezulto esas konstrukturo ye perfekta gusto segun aserto da fakala Franca mestieristi ipsa. S-ino Zhang komence esis tre skeptika kande lua spozulo entraprezis tala konstrukto, ma kande ol finesis el divenis entuziasmoza. Pose, on montris, che-televizione, gesiori Zhang qui vizitis la maxim bela e luxozza domi e rezideyi di Francia e qui docesis pri la vivo-arto (eleganta vivo-maniero e kustumi tradicionala) di la Franca alta klasani. Segun semblo, ico tre plezis a nia Chiniana gastis. Pose on spektigis gala-vespero kande gesiori Zhang aceptis solene eminenta samlandana gastis en lia Franca-Chiniana kastelo. La gastis lernis quale gustumar e drinkar la maxim bona Franca vini helpata taskope da Chiniana profesionanino explikante a li quale agar. Probable elu lernis ica mestiero en Francia.

Me ne savas quale esos la rezulto di co. Kad lo esas nur kaprico da richega ed inteligenta s-ro Zhang, qua havas kuriozesos pri la Franca luxaji ed vivo-arto rafinita, ma sen influar forte nova Chinia ? O, kad ico esas simbolo di duriva inklineso por la (richa) Chiniani a la Franca kulturo ? E, kad ico influos la nova naskanta Chiniana kulturo ? Me nule presavas. On povas, tamen, suspektar ke yes, nam yuna Chiniani de altaklasa familii gastigesas volente da Franca altaklasani por docesar pri la Franca "vivo-arto" (di la richi, kompreneble).

J.M.

CELITA E NEPUBLIKIGITA LETRO A JAMES CHANDLER

En 2005, samideano James Chandler anuncis lua intenco livar nia movado, ma fine il restis en l'Ido-movado. Tote recente, il itere expresis lua deziro departar, ma me esas sat skeptika carelate. Me agnoskas ke James Chandler havis komence granda meriti, nam il importante kontributis instalar nia linguo che l'interreto, ma fine lua intenco esis atraktar la Idistaro a lua preferata idioma Novial. Tale il imitis lua preirinto, la diablo Edgar von Wahl, qua volis reformigar Ido en la sinso di Occidental e

produktis dramatra krizo qua povabus destruktar komplete nia movado e linguo, e di qua ni ankore subisas la restanta konsequi. Fortunoze, James Chandler esas plu base lokizita en la infernala hierarkio, e lu ne sucesis atraktar la Idisti a Novial, nek adoptigar lua «reformi». Ma pro ke me opozesis a lua idei, me ganis mult enemiki qui akuzis me esar «netolerema». De plura yari James Chandler ne plus havas pozitiva agado por Ido, la supra mesaĵo sendita da lu ne erorigez ni nam il refuzis la maxim kompetenta Idisti por lua

«Akademio», ma il duras admiresar e prizesar da granda parto del Idisti. Pasintayare, kande il anuncis lua intenco livar nia movado, me redaktis la suba letro quan me sendis nur a la forumo idolerneyo. Nun, pro ke il itere anuncas lua volo ne plus esar inter ni, me publikigas ica letro che KURIERO INTERNACIONA.

Kara James,

Olim pastoro Martin Luther King dicit en la Angla patuazo* (qua esas anke la vua patuazo*) : I have a dream (me havas revo), ed il anuncis omno quon lu deziris por plu bona mondo.

Anke me " I have a dream " (me havas revo) nome ke vu departez tam rapidege kam posiblesas de la Ido-movado. Vu sempre volis subversar ol per atraktar la Idisti ad altra interlinguo o kunfuzigar nia bela idioma kun altra idiomacho. En nia movado vu pleas la rolo di Lucifer la tentero qua volas krear altra mondo (cakaze linguo) kam olta dil kreero od omnakaze subversar ol (parolante tateme Chandler e Lucifer interrimifas). Malgre vua malefikanta idei, vu esas seduktero qua havas grandanombra adheranti ed admiranti, quale lo esas sempre la kazo por la diablo. La voyi dil peko e di la damneso esas sempre plu sequata kam olti di la vertuo e dil salveso e la plu multa homi preferas surirar la facila ed agreabla choseo qua duktas al inferno (t. e. a la nihiligo di nia movado pro nula valoroza laboro por Ido)

guidata da vu, kam surirar la arida choseo qua duktas a la paradizo (t.e. ularelate bone funcionanta movado e linguo) danke asidua e diligenta laboro guidata da Fernando Tejon e da me. Quale povus dezirar lo la Siniro Deo koncerne la diablo, me deziras vua desaparo de nia mondo e me dicas a vu : livez nia movado ! Tante plu ke vu ipsa proponas ita departo.

Ma, " I have a dream ", ico esas nur revo, sonjo. La diablo esas granda mentiero qua savas quale trompar lua adversi. Vu restos en la movado kun vua politikumado e bizara idei e nulo chanjos. La partisini di Lucifer e la iranti a la inferno, restos grandanombra en nia movado. On devas esar realista. La movado povus standar kelke plu bone sen vu, ma altralatere James Chandler (exkuzez, me volis skribar Lucifer) esas forsan necesa a la equilibrio ed existo dil universo. Do, quale la Siniro Deo mustas tolerar la existo dil diablo, la vera Idisti mustos tolerar vua existo en nia movado. On ne povas sempre revar...

Anjelatra saluti. J.M.

QUALE LA IDO-MOVEMENTO CHANJIS DUM LA RECENTA YARDEKI

Qua konocas la movimento idista ja depos plu kam 50 yari konstatas, ke ol chanjis en maniero remarkinda. Pos la duesma mondo-milito en plura landi di Europa ed anke kelke en landi neeuropana idista aktivesi komencis denove.

Singla idisti o grupeti propagis Ido e rikontaktis kun samideani en altra landi. Editesis revui quale la SUEDA MONDOLINGUALA REVUO e PROGRESO e min bone imprimita LA IDISTO KATOLIKA en Thaon, LA LANGUE INTERNATIONALE kom organo dil Franca idisti. Eduard Waterkotte en Colmar editis bone imprimita adresaro konteninte adresi di idisti en la tota mondo, qua anke atencigis ad sur la fakto, ka ta idisti esis korespondema e nekorespondema. Ol aparis sub la titulo " La Blanka Stelo ". En kelka landi aparis simpla mashinskribita e multopligita folieti kom informili ed interligili dil idisti specale en ta landi, ma li sendesis anke ad idisti en altra landi. Tala simpla informili esis en Granda Britania " Ido Letro ", editita dum multa yari da Tom Lang, en Suisia aparis " Suisa Ido-Buletino ", editita da E.L. Bosshard en Zürich, ed en la USA Carl A. Rostrom en Chicago editis simila simpla revueto " KRONIKO DI IDO ", se me korekte memoras la titulo. Per mea bona kontakti kun omna ta redakteri ed editeri me recevis omna ta revui ed informili. Dum kurta tempo en Denver, USA, Floyd Hardin editis la plurpagina " REVUO UNIVERSALA ", lore il editis la intersistemala ed interlinguiste tre interesiva INTERNATIONAL LANGUAGE REVIEW. La revui ed informili esis tre importanta ante omno pro ke li kurte informis anke pri Idoaktivesi omnaloke, e co esis tre kurajiganta.

Dum la yardeki cirkume til la fino dil 20ma yarcento la idisti kontaktis kun altri per letri o postala karti. Kom yun idisto me trovis ankore multa korespondema idisti en Anglia, Francia, Suisia, Suedia, la USA, Hispania, la lora Sovietuniono, Belgia e plusa landi, anke Austalia e Japonia. Pro ke me esas (advere tre diletanta) kolektero di postmarki, plura di mea korespondamiki afrankis lia letro-kuverti per tre bela marki, qui sempre tre joyigis me. Multa letri esis vera signi dil amikeso inter ni, e me trovis tre bona amiki per Ido. Tala letri ofte esis ed esas emocanta ed intima, do vere amikala.

Tala relati inter idisti nun semblas esar rara. Ta idisti, qua pos 1945 restartis la Europa- e mondovasta Ido-vivo, intertempe mortis e la nuna oldi lore esis yuna komencanti. En 1950 eventis l'unesma posmilitala Ido-konfero en Colmar e 1951 la duesma e cafoye en Torino (Italia). La triesma posmilitala Ido-konfero ja eventis en la westala Berlin, en qua ankore esis videbla signi dil milito, ma anke dil " kolda milito ", nam frontiero cirkum West Berlin, qua situesis meze en la komuniste regnata DDR. Inter 1952 e 59 nur eventis un konfero, nam en Luxemburgia, ma lore til 1981 omnayare eventis Ido-konferi. Pose la konferi ne plus eventis yarale, ma til 1991 omna duesma yaro ed inter 1991 e 97 nur eventis un konfero, organizita dal auctoro di ca artiklo en la vilajo Elsnigk en Saxonia-Anhalt, en la unionita Germania.

Pose itere omnayare eventis konfero e tri de li unesmafoye en landi Esteuropana, nam en Polonia (1998 e 2002) ed en Kiev, Ukraina 2004. Dum la yari la nombro dil partoprenanti di la konferi diminutis, pro morto ni perdis multa fidela samideani.

Kun la mortinti on perdis bona amiki.

Ante la fino dil (20ma) yarcento komence kelka e balde plu e plu multa idisti uzis la interreto por lia propagala ed altra idista agado ed anke por kontaktar

altri. Nova periodo dil idista agado komencabis, periodo plu sucesoza kam la preirinta yari. Nia meritoza old idisti posmilitala regretinde apene esis sucesoza en la plu-yunigo dil movimento e pro to (nia) movimento ne kreskis, ma diminutis. Per la interreto ni trovis nova interesati e nova adheranti en multa landi ne nur en Europa, ma sur la tota terglobo, anke en landi ube Ido ankore ne havis adheranti antee. Ni marchis e marchas ad avane. Kreesis interretala Ido-forumi, en qui diskutesas linguala e mult altra problemi od interesiva temi kulturala. Tamen, qua atencoze observis la developado di ta forumi mustis konstatar, sempre nova nomi e nova idisti aparas, ma samtempe altri desaparais, qui dum certa tempo esis tre aktiva en la forumi quale exemple (che) Idolisto. Ni devus questionar ni, pro quo li desaparais, e trovar la kauzi por ca regretinda fakto. Kad irgkande Ido ne plus esis sat interesiva por li ? Pro quo aktiva idisti livis ni ? Dum nia konferi ni diskutas pri ca e ta, exemple recente en Berlin pri la venonta Ido-konfero, pri libreto kun adresi di idisti qui esas pronta gastigar voyajanta samideani e pri pluso, ma tro poke pri problemi qui esas decidiva por la plusa existo di Ido e la progreso di nia movimento. Yen un exemplo. Depos 1956 en la olima Sovietunio komencis nova Ido-vivo. Til sua morto exemple en Kiev tre aktive agis la instruktisto Boris Aaronov por Ido. Lore esis du Ido-grupi en (ca) urbo. Pos lua morto omno dormeskis. En 2004 ni sucesis riinteresar antea idisti ibe pri aktiva Ido-agado e quik konfero idista eventis ibe, ante ke ni kreabis ibe mikra ma forta bazo di Ido. La konfero esis tre sucesoza, ma nun ? La DK dil ULI e la entuziasmoza partopreninti dil konfero ne plus semblas interesesar pri la mikra Idocentro en Kiev. Semblas ke ibe itere l'aktiveso idista dormeskis (simile en Krakow, Polonia). Simile ja dum la pasinta yardeki la DK ignoris importanta aktivesi od interesiva propozi pri plu sucesoza agado quale exemple la kurta, ma sucesoza agado da Ursula Al Azharia Jahn en Egiptia ante kelka yardeki e la interesiva idei di Australiino. Nula diskuti e nula susteno oficala esis responsiva por missucesi e stagno. Ma presente existas la sama danjero.

La interreto esas tre utila ed importanta, ma me vidas la danjero, ke Ido ja nun preske esas afero nur por posedanti di komputoro uzanta la interreto. Malgre la valoro dil interreto anke future absolute ne omnu posedos komputoro, quale anke ne omnu posedas automobilo o mem telefono. Sempre Ido mustas esar afero por omni. Exemple se on vizitas turistale altra landi, Ido devas esar tre helpiva o se on translojas ad altra lando o laboras ibe. En tre multa kazi on uzas stranjera linguo parolante. Ma fakte Ido vivas presente grandaparte en la interreto. Co esas komprenebla, pro ke tale la tre izolite vivanta idisti havas ecelanta moyeno di kontakto kun plura o multa altra idisti samtempe. Do esas tre necesa trovar plusa adheranti en la sama urbo o vilajo por ke tam balde kam posible existos grupi, ube on parolas Ido e posibligas interesiva Ido-vivo.

L'avantaji dil reto esas tre rapida interchanjo di informi mond vaste e la partopreno en mond vasta diskuti, ma segun mea opinio on apene trovos per la reto vera amiki tale, quale me trovis li per letrala korespondo.

Per la globalizado la mondo chanjas e tale la vivo dil homi. La globalizado havas avantaji e desavantaji. Ni profitez la avantaji speciale dil interreto por Ido sen obliviar to, quo en la pasinteso esis bona ed utila, e ni lernez de nia erori dil pasinta yari.

GÜNTER ANTON

TRA URBI VIDINDA E MONDO-FAMOZA

ATHINA

Anciena Athina

Unesme on nomizis ol Kekropia, segun olua unesma rejulo Kekropus, qua venis de Egiptia, plu tarde ol nomizesis Athinai od Athana od Athanae, segun la filiino di Jovo.

Ol fondesis ante cirkume 4000 yari, en la tempi mitologia.

Lua unesma habitanti esis Pelasgani, plu tarde venis anke Ionani, Doriani, Feneciani, Kretani ed altra tribui qui restis hike, e qui nun formacas la popolo Greka sub ica komuna nomo. Altra decendantanti importanta esis Eretheus, Kranaus, Don,

Theseus.

La unesma parto fondita dil urbo esas la Akropolis kun la mondo-famoza Parthenon, la templo dil Senala Vinko, la Propelai ec.

Athina havis habitanti, qui kontributis multe a la kulturo, e qui esas mondo-famoza pro lia doktrini ed arto-verki : Filozofi, artisti, poeti, nomi konocata esas : Aristoteles, Solon, Pisikratus, Platon, Miltiadis, Perikles, Aschylus, Themistokles, Klisthenus, Aristides e multa altri.

Athina ofte vinkesis e dominacesis da diversa populi, exemple Goti, sub la rejo Alarihus (395), Bizantiani, Turki en 1456, Veneciani en 1657, itere la Turki en 1688, erste depos 1834 ol divenis la chefurbo dil imperio Greka sub rejo Othon (1832-1862).

Kun nur 8000 habitanti ol proklamesis kom chefurbo en 1834, ma depos ica tempo la mikra urbo kun la portuo Piraeus multe kreskis e nun havas preske un milion habitanti. La nuna Athina esas maxim interesiva kom urbo antiqua, singla stono havas sua propra historio, e multa stranjeri vizitas ol por admirar e studiar ica mirakli.

Anke la cadiala Athina esas avantajoza pro sua bona klimato. Ulte komfortoza hoteli, bona trafiko-voyi, ol anke havas bela loki vilejadala, ex. Kilissio, Amaroussi, Halandri ec. Anke del artistala vidpunto ol esas atraktiva, pro sua diversa artala intereso-domeni. Ol esas tam atraktiva kam omna altra chefurbi di Europa occidentala. Importanta esas, ke Athina ne nur esas quaza historio vivanta por la mondo, ma ke ol ofras samtempe omna komfortaji a sua mult-nombra vizitanti.

*Da E. ATHANASSOPOULOS (Athina),
publikigita en MIKRA BULETINO di oktobro 1930*

KA NOVA TIPO DI VIVO ?

Giganta viruso esas plu granda kam certena bakterii.

Stranja viruso deskovresis en l'aquo di koldiganta turmo en Bradford, Anglia, kande sciencisti serchis la fonto di pulmonito-erupto. Ita viruso trovesis interne di celulo di amebo, ma dum plura yari plusa studiado ne entraprezesis serioze. Kustumale la virusi esas tre mikra, ma ita nova tipo esas plu granda e videbla per lumo-mikroskopo (plugrandeso ye 1000x). Pro ke ol mimas bakterii olua nomo esas Mimiviruso, o, quale nometo, «Mimi».

Forsan ni povas facar komparo (nm = nanometro = miliardimo di metro)

VIRUSO

- ° 1 - Til 200 nm.
- ° 2 - Uzas altra celulo por produktar energio e por reproduktesar.
- ° 3 - Kontenas DNA o RNA ma ne amba.
- ° 4 - 1-25 geni (RNA viruso). Til 900 geni (DNA viruso).
- ° 5 - Nur 1 geno ek universala serio necesa por la vivo.
- ° 6 - Semblas esar nevivanta.

«MIMI»

- ° 1 - 400nm.
- ° 2 - Quale viruso.
- ° 3 - Kontenas amba DNA e RNA.
- ° 4 - Havas cirkum 1200 geni.
- ° 5 - Havas 7 geni ek universala serio.
- ° 6 - Semblas esar nevivanta.

BAKTERIO

- ° 1 - Plu kam 1000 nm.
- ° 2 - Povas produktar energio e reproduktesar.
- ° 3 - Kontenas amba DNA e RNA.
- ° 4 - Til 6000 geni.
- ° 5 - Havas 63 geni ek universala serio.
- ° 6 - Vivanta.

Ica informo pri la vera nombro e funkcio di la genala kontenajo di «Mimi» obtenesis tre recente da sciencisti di Université de Méditerranée en Marseille, Francia. Tamen, nun existas dilemo. Kustumale, ni kredas ke la virusi esas nevivanta, ma «Mimi» havas geni por reproduktesar. Til nun, «Mimi» vivas interne di celulo e quale altra virusi, ne semblas reproduktesar o permanar libere per su ipsa.

Segun teorio, «Mimi» esas nova grupo o «domeno» di vivo. Ca-instante omna vivanta enti apartenas a tri domeno.

(1) *BAKTERII*, (mikrobi qui kelkatempe efektigas morbo).

(2) *ARKEI*, (anke mikrobi, ma ofte habitas tre nekomoda cirkumaji).

(3) *EUKARII*, (la planti, fungi ed animala qui cirkondas ni).

Ma ni ne trovis virusi en ta grupi pro ke oli sembas nevivanta. Forsan «Mimi» montras ligili inter le nevivanta e le vivanta. Plusa *resercho por trovar plusa exempli di Mimivirusi ed olia habiteyi esos maxim grava por trovar posible kad la Mimivirusi uzas l'adiconala geni por vivar o reproduktesar exter altra celulo. Ironioze, la turmo ube on unesme deskovris «Mimi», nun esas demolisata.

Segun R. A. STEVENSON (Citajo : Universitato di la Mediteraneo)

LA ILIADO
DA
HOMEROS

Rezumo di lo preirinta : *Pro insulto facita da rejo Agamemnôn a lua sakrifikisto,
la
deo Apollôn punisas per mortigera epidemio la Akhaiani. Pos granda disputo
kun
rejo Agamemnôn, la heroulo Akhillevs mustas cedar. Il imploras lua deala
matro
Thétis por helpar lu ed el promisas agar tale.*

E Odissevs (Odysseus), dum duktar la sakra hekatombo, arivis til Khrysè. Lore, la Akhaiani, qui enirabis la profunda portuo, faldis la veli olqui depozesis aden la nigra navo. Li abatis joyoze, ye la avana parto di ca navo, la masto pro ke la manovri permasta finesis ; e, duktinte la navo per remili, pos fixigir per amaro la kabli e ankragir lia marala vehilo, li decensis adsur la rivo, kun la hekatombo qua promisesis a la Arkisto Apollôn, Khrysèis ekiris la navo e la subtila Odissevs, duktante elu vers la altaro, livris el a lua amata patro, e dicis :

– Ho Khrysès ! La Rejo dil homi, Agamemnôn, sendis me por retrodonar a tu la filiino tua e por sakrifikar sakra hekatombo a Phoibos favore a la Danaani, en la skopo kalmigar la Deo qua opresas la Argiani per deplorinda kalamitati.

Tale parolinte, il livris a lua manui lua amata filiino, e la odulo recevis elu joyoze.

Senfriste la Akhaiani ordinis la abundanta hekatombo en la sancionita ordino, cirkum la altaro konstruktita segun la rituo. Ili lavis a su la manui, e li preparis la salizita horde-grani ; e Khrysès, laute, per levita brakii, pregis por ili :

– Askoltez me, ho Portanto dil arjenta arko, tu qua protektas Khrysè e la deala Killa, ed imperas forte sur Ténédos. Ja mea pregon tu exaucis ; tu honorizis me e tu afliktis la populi dil Akhaiani. Nun askoltez mea deziro, ed eskartez, fore de li, la kontagio.

Lu parolis tale pregante, e Phoibos Apollôn exaucis lu. E, pos pregir e varsir la salizita horde-grani, per inklinigar dope la kolo dil viktimi, ili egorjis e

senpeligis li. Onu tranchis a li la kruri, on kovris li per graso ambalatore ed on pozis sur oli la kruda intestini.

La oldulo brulis oli sur sika ligno ed arozis oli per libaciono di reda vino. La yuna viri apud lu, tenis enmanue spisi kun kin pinti. Kande la kruri parkonsumesis, li gustis de la intestini ; e, partigante la ceterajo en plura peci, li fixigis oli che lia spisi, koquis oli sorgoze, e la totajo forprenesis de la fairo. Parfininte ica laboro, li preparis la repasto ; ed omni invitesis e nulu plendis, en lua anno, pri la neegaleso dil porcioni. Kalmiginte lia hungro e lia dursto, la yuna viri kronizis per vino la krateri e repartis oli inter omni. Dum la tota jorno, la yuna Akhaiani pacigis la Deo per lia himni, dum kantar la joyoza Peano e laudegar la Arkisto Apollôn qua joyis en lua kordio audar ili.

Kande Helios (1) falis e ke la ombri venis, ili kushis su apud la kabli, che la pruo di lia navo ; e kande Eôs (2), havanta rozea fingri, e naskanta matine, aparis, li retroiris vers la vasta armeo dil Akhaiani, e la Arkisto Apollôn sendis a li favoroza vento. Lore, li erektis la masto, e li desfaldis la blanka veli quin la vento inflis per la mezo ; e la purpurea aquo sonis bruisoze cirkum la kareno di la navo qua kuris sur la maro dum efektigar lua voyirado.

Arivinte che la vasta armeo dil Akhaiani, li tiris la nigra navo a la maxim alta sabloza loko di la plajo; e, fixiginte ol sur longa rulbloki, li disiris a la tendi ed a la navi. Ma la deala filiulo di Pèlevs, Akhillevs di qua la pedi kuras rapide, sidanta apud lua lejera navi ne cesis pensar pri lua rankoro, ed il ne plus vidigis su en la « agora » qua famizas la viri, nek en la kombato. E il restis ibe, meditante triste ed iracoze e regretante la milito-klamo e la pelmelo.

Kande Eôs riaparis, ye la dek-e-duesma foyo, la Dei qui sempre vivas retrovenis kune en la Olympos, e Zevs marchis kom la unesma. Lore Thétis ne obliivis la pregi di lua filiulo ; e, emersante de la marala spumo, el acensis, fruamatine , tra la vasta Ouranos, til la Olympos , ube elu trovis Ica qua vidas omno, la Kronido, sidanta fore de la altra Dei, sur la maxim alta kolmo dil Olympos, qua havas grandanombra somiti.

El sideskis opoze a lu, kisis lua genui per la sinistra manuo, tushis a lu la mentono per la dextra manuo, e, suplikante lu, el dicis a la Rejo Zevs Kroniôn :

– Ho Patro Zevs, se ulatemp, inter la Nemortivi, me utilesis a tu, sive per mea paroli, sive per mea agi, exaucez mea prego. Voluntez honorizar mea filiulo qua, inter omna vivanti, esas maxim proxima a mortar. Yen ke la Rejo di la homi, Agamemnôn , insultegis lu, e ke lu posedas ilua rekompensio quan lu raptis de il. Ma tu, adminime, honorizez ilu, ho Olympano, tre saja Zevs, ed avantajizez la Troiani til ke la Akhaiani honorizez mea filiulo e facez homajo a lu.

(Duro sequos)

Helios (1) : Greka nomo di la suno.

Eôs (2) : Greka nomo dil auroro.

LA DEPARTINTA IMPERIO

*Preske kin million personi livis Unionita Rejio
por serchar plu bona vivo altraloke*

La nombro de Britaniani iranta instalar su ad-exterlande kreskis til preske kin milion personi. Nome, ico sugestesas per la oficala cifri publikigita hie.

Oli montris ke grandega nombro de Britaniani difuzesas en diversa parti de nia planeto talaquante ke ca nombro rivalesas olta dil tempo dil Britaniana Imperio – ed en multe plu multa landi.

La kontado de posedanti di Britaniana pasporti dissavigita dal "Foreign Office" (Oficeyo por Exterlandala Aferi) indikas sat importanta komunaji de ekmigranta Britaniani en plu kam 100 landi. Li iras de cirkume 800 000 homi en China, t.e. nombro augmentita per la pasport-posedanti sejnanta inter la lokala habitantaro dil anciena Britaniana inkluzajo Hong Kong, til mikranombra 300 personi qui selektis vivar en Mongolia.

Lor la zenito dil Britaniana Imperio en 1921, esis apene 20 000 militista e civila rezidanti en India - kelkete plu kam la duimo de la Britaniani-nombro nun habitanta ibe.

La quanto de nia samlandani ekmigranta a la tota mondo augmentis grande dum la recenta yari pro ke nova ondo de departinti livis nia lando por serchar plu bona vivo altraloke.

En 2004, plu kam 200 000 personi iris ad-exterlande por habitar ibe, augmentanta la preirinta nombro de du triimi dum periodo de apene kin yari. Ulte lo, 80 000 plusa Britaniani ekmigris sen deziro retrovenor pos lia instalo en stranjera landi.

Segun la analizo dal " Foreign Office ", la maxim granda nombri de Britaniani, exter olta di China, esas le 615 500 en Australia e le 527 500 en Usa. Reciproka migrado inter Unionita Rejio ed Australia sempre esis grandanombra e mem kreskis quante depos ke la avionala voyaji divenis plu chipa. La multa-nombra Britaniani en Usa reflektas la kreskanta turismo e la grandeskanta influo dil Britaniani koncerne la komercala aferi e la edukado.

Francia, Hispania e Germania esas la maxim populara Europana destino-loki por nia ekmigranti. Tamen, esas anke granda grupi en Extrema-Oriento exter China ed Hong Kong, kun plu kam 50 000 homi en Singapur e plu kam 45 000 altra personi en Tailando. Inter la maxim mikra grupi de nia samlandani esas 2 000 homi en Bolivia, 1 500 personi en Ukraina, 900 Britaniani en Islando e 700 altra personi en Kuba.

Mikra Britaniana komunajo esas notore olta di Polonia. La 5 700 posedanti di Britaniala pasporto en ca lando konsideresas kom superirata nombre plu kam kinadekople dal Poloni qui venis a Britania dum la pasinta recenta yari.

Ekonomikisti dicas ke la cifri montras la irado a la Angle-parolanta landi ed a la mondala kreskanta komercala centri kom tre superesanta olta a la landi di Europana Unio.

Ruth Lea, apartenanta a reflekto-grupo dil mez-Dextrana Centro por Politikala Analizo, dicis : " Lo esas tre impresanta fakto ke esas tanta Britaniani en altra Angleparolanta landi. La mi-milion de nia samlandani en Usa esas vere tre granda nombro. Me opinionas ke ico montras la existo di Angle-parolanta komunajo en la mondo. " Esas inter la homi di ca landi sentimento di komuneso

e di kulturala simpatio qua semblas esar multe plu importanta kam la Europana ligili - quankam certe esas anke multa Britaniani en Francia e Hispania. "

Segun artiklo da Steve Doughty e Jaya Narain publikigita en la DAILY MAIL ye la 28ma di julio 2006

LA DANJERI DI TOTE KABLIZITA MONDO DUKTAS TELEFON-EXPERTO A FARMO-DOMO

Pos laborir en Mez-Afrika, Scott Scarle rezolvis habiteskar Francia

Pos laborir en Afrika dum du intercivitana militi e voyajir tra tota Europa kom injeniero pri telekomunikado, Scott Searle, opinionis ke la tempo esis matura por instalar su, kun lua familio, en Francia e lu rezolvis agar tale. Lua maxim recenta projeto, helpata da lua familio, esas divenor tam autonoma kam ico esas posibla per kreskigar frukti e legumi en lia farmo-domo en la departemento Charente.

Naskinta kom Britaniano, e nun teknikala direktero dil telefon-kompanio UK Telecom, s-ro Searle

komencas lua profesionala kariero che British Telecom. Lua unesma laboreyo esis en mez-Afrika ube il restis dum tri yari e duima. Lua profesiono irigis lu tra ica kontinento per probar establisar telefon-linei malgre la desfacilaji produktita da la naturo ed, eventuale, malgre la desaprobo da la majoritato de la habitantaro. En Zairia, pos grantir suficanta tempo a su por observar la gorili en la pluvoforesti e sur la monti, il retrovenis ad-heme por konstatar ke laboruro postulinta du semani por instalar kabli deviacesabis da la lokani, qui uzis oli (la kabli) por sikigar lia korpala linjaro, por fabrikar ludili e por retrovendar oli a la injenieri kom spulata nova kabli.

S-ro Searle dicas a ni : " Me komencis regretar ke me ne grantabis plu multa atenco a la kursi pri la Franca linguo kande me esis en skolo. Me esforcabis lernar la Swahili-a idioma en Kenya ma me fine konstatis ke tante plu me voyajis ad-veste en Afrika quante plu on parolis la Franca. "

Plu tarde s-ro Searle employesis da Telephon Italia e sendesis por laborar tra tota Europa e mem plu fore.

" Pos pasir tanta monati en loki quale Paris, Barcelona, Madrid, Helsinki, Antwerpen, Bruxelles, Roma, Milano me komencis konsiderar me kom Europano prefere kam nur kom Anglo habitanta exterlande, " il dicas.

Lua serchado por plu ferma sulo startis pos ke il atakesis en Israel.

Il konfesas ke il nesaje duktis lua automobilo - surhavanta Israelala plako-numeri - aden Palestinana teritorio, ube il bombardesis per stoni e mustis retrovenar a lua parto-punto protektata da eskorto konsistanta ek Israelana patrolio-vehilo " Pos voyajir tra la mondo laborante, me ne tre deziris efektigar

granda voyirado por vakanco, tale me prefere pensis ke esus plu bona irar a la Loire-valo ed a lua cirkumajo, " lu savigas da ni.

Komence il voyajis a Francia akompanata da lua fiancino Faye e pose kom membro di mariajita paro kun lua familio. S-ro Searle konfesas : " Me opinionis ke la voyaji posibligus a me parolar plu bone la Franca. Malgre ico, me konstatis ke me devis rilernar kelke ica linguo nam la Afrikani parolas ol kun lokala apartaji. Tamen, me opinionas ke en Francia esas tre agrebla vivo-maniero, tote aparte kande me pensas pri la altra landi kun tensiganta vivo-maniero en qui me laboris antee. "

Pos sejourno en la departemento Charente, il rezolvis chanjar sua lojeyo, kun sua familio, adibe, ed il kompris domo quan li, komence, uzis por vakanco til ke, tandem, li decidis habitar caloke omnatempe.

" Nulu de ni prizis la maniero per qua generacioni de kindi* edukesas en Unionita Rejio ma ni prizis olta di la Franci e ni deziris adoptar ol por nia filii, " asertas s-ro Searle qua adjuntas ke il deziris ke lua filii lernez du lingui .

Lia nova fato ne startis senprobleme ; la plafono lasis likar aquo en la dormochambro, septa cisterno difuzis odorachi aden la koqueyo e sturmo destruktis la tekto di lia garbeyo e lia omna kozi pozata interne di ol.

Ica familio ne povis kredar la sokurso quan lu recevis da lua Franca ed Angla vicini qui helpis reparar la garbeyo, kolektis ligno por la vintro e donacis a ca familio omnaspeca bonaji : frukti, legumi e kuki facita heme. La lokala produkturi instigis la aludita familio entraprezar la kreo di lua propra farmo-domo. S-ro Searle dicas a ni :

" Pos ica eventi, ni sentis reale ke ni divenabis parto de la lokala komunajo ".

" Ante ke ni havabis ica omna problemi, ni havis l'impreso esar tote sola. Ni opinionis ke lo esas nekustumala, komence, kande homi reciproke invitesis por babilado, nam ico generale instigis absorbar drinkajo e posible manjar repasteto. Recente, ni preparis " barbecue " (gustado de karno grilita en libera aero) ed invitis nia omna vicini por dankar li. Dum non yari pasinta en Unionita Rejio ni ne experiencis tanta afableso quale olta di homi, qui anke havas problemi e defii, ma grantas a su sat multa libera tempo por helpar altri. Ica vivo-manieron ni anke adoptis. "

Segun artiklo ekstraktita de la monatala jurnalajo Anglalingua publikigita en Francia THE CONNEXION

Kindi = neadulta personi.*

<http://www.connexionfrance.com/>

[FAMOZI ED ARISTOKRATI]

LA VERDA VULTO

La verda Vulto esas muzeo qua gastigas splendida kolekturo de artaji apartenanta a la reji di Saxonio, olqui ante la duesma mondo-milito esis videbla en lia anciena chefurbo Dresden. Dum la milito on sukcesis trovar shirmilo por ica objekti, ma la muzeo destruktosis. Erste recente ol restauresis e povas itere expozar la Saxoniana splendidaji.

INTERVIUVO DI SINIORO REJIDO PRINCO ALEXANDRO DE SAXONIA

Kom nevulo dil nuna familiestro, Princo Alexandro de Saxonio retrovenis habitar Dresden, pos profesionala kariero kom entraprezeyo-kefo en Mexikia. Il laboras, nunadie, che la prezidanto di Saxonio ed okupesas pri la Extera relati di ca aktive rinovigata provinco-lando.

Questionanto :- Sinioro, quon reprezentas por la urbo Dresden la riaperto a la publiko di la verda Vulto ?

Princo :- Lo esas granda evento por nia urbo, precipue dum ica yaro kande ni celebras la 800ma aniversario di ol. Por komprenigar da vu la simbolo, me dicas ke un semano pos la riaperto a la publiko di ca Vulto, ni ja vendabis 100 000 enirobileteti.

Koncerne la unesma parto dil kolektaji quan ni ja ri-ofris a la vido dil publiko dum septembro 2004 en moderna chambrego, ni celebris la festo dil acepto di nia milionuma vizitanto dum pasinta junio ! Ico esas la unesma foyo kande la Dresdenani povas itere vidar la kolektaji en lia toteso depos la milito.

Questionanto :- Per quala miraklo ica omna trezori salvesis de la destrukto di Dresden dal westala Federiti, dum februaro 1945 ?

Princo :- Danke Deo, personi, qui koncieskis pri lia valoro e pri la existanta danjero ye la adveno dil milito, komencis celar oli por prezervar oli. Dum la Sovietala tempo, la komunisti volis rezigar la kastelo dil rezideyo ube trovasas la verda Vulto, same kam la tote proxima baroka palaco Zwinger en la skopo konstruktigar granda stadio dedikata a la mondala amikeso. Tandem, ica projekto ne realeskis, e pro la fakto ke ni apartenis ad ex-GDR la komunisti restitucis a ni ica artala verki en 1958. Depos ita tempo, pokope, ni retrodonas a la kastelo la luxego dil anciena epoki.

Questionanto :- Por ica restauro, vu engajis la elito dil Saxoniana mestieristi. Quale li laboris ?

Princo :- Plu kam triadeko de mestierala esquadi partoprenis ica laboro. La rikonstrukto dil speguli exakte simila a le anciena postulis maxim preciza moderna teknologio, nam, olim, li fabrikeris kun merkurio en dizastroza sekureso-kondicioni por la mestieristi, qui camotive mortis ye tre yuna evo. Saxonio kolokis 45 milion euri por retrodonar a la publiko la trezori di Rejo

Augustus la Forta. Lo esas kulturala, ekonomiala e kompreneble anke simbolatra pario, nam la lokala turismo esas tre prosperoza.

Segun artiklo publikigita en la semanala jurnalono POINT DE VUE

[RAKONTETI]

HERKULES

Kande Herkules aceptesis en la cielo, il facis saluto a Juno unesme ek omna dei. La tota cielo e Juno ipsa astonesis pri to. «A tua enemiko», on klamis ad ilu, «tu kondutas tante jentile?» - «Yes, ad el ipsa», respondis Herkules. «Nur elua persekuti donis a me l'okazono di la agi per qui me meritis la cielo.» La Olimpo aprobis la respondo di la nova deo, e Juno esis rikonsiliita.

Da G.E. LESSING trad. K.A. JANOTTA (segun IDO Unesma Lektolibro)

LA AMIKI E LA PEKUNIO

Richa Mohamedisto esis malada de kelka semani ed astonesis ke du o tri de lua amiki ne vizitas ilu. «Li ne audacas, dicis lua kontadisto, aparar koram tu. La debi, qui ligas li a tu, jus atingis lia templimito, e li ne ja povas pagar li.» - «Takaze irez, respondis la malado, e dicez a li ke li ne plus debas a me ulu, e ke me pregas nur ke li venez a me por querer lia quitigi. Me preferas ya perdar mea pekunio kam mea amiki».

Da HERDER E LIEBESKIND (segun IDO Unesma Lektolibro)

LA KAVALO E LA TAURO

Sur vivoza kavalo puero kurajoza preterkavalkis superbe. Lore tauro sovaja klamis a la kavalo : «Shamez ! da puero me ne lasus me direktar !» «Ma me lasos», la kavalo respondis : «Nam quala honoron me povus recevar per infrejetar puero ?»

Da G.E. LESSING trad. K.E. JANOTTA (segun IDO Unesma Lektolibro)

LA MISTERIO DIL OBLIVIATA VILAJETO

Rezumo di lo preirinta : *En 1943, viro e lua spozino iras a la hemo di olda mortanta onklulo. Li arivas a stranja vilajeto ube lia onklo komencas naracar eventoj di tre fora pasinta tempo ed anke lua unesma amoro-renkontro.*

Pos frapetir diskrete la pordo, eniris Hermance dum portar sur brakio la jus glatigita chambro-robo di nia onklo :

– Esas 10 kloki. Kad vu deziras levesar cadie, ho Avulo ?

– Me probos ; me prizus sidar cadie an la tablo kun vi por celebrar vua arivo, nevino mea... Ka tu koquis, adminime, ulo bona, ho Hermance ?

– Esas porko-hachajo, krustoza pasteto, hanyuno, kreskigita per glani, tante delicoza ke li nulatempe antee gustis de ulo tam saporosa kam ico, akompanata per salado e quirlita kremo...Me ne havis sat multa tempo por preparar ulo plu bona, ja pro ica supozata neglijo la oldino volis prizentar exkuzi, dum ke ni klameskis pro admiro.

– Lore se vi permisas ico... dicit Onklulo Louis... vi povos promenar e vizitar Perrière ante la dejuno...un de mea amiki quan vi vidos balde vizitigos da vi, camatine, la abadeyo...

– Til dimezo do, mea onklo, repondez bone...

– He, me demandas pardono, me oblivis parolar pri co, tale avertis nia kuzino...ni dejunas ye 11 kloki ; nome ni mantenas la anciena vivo-manieri hike.

La unesma persono quan ni vidis dum ekirar esis nia yuna kuzulo Philippe qua irigabis ni, ye la predio, en la trenacho di s-ro Courier, e qua dum la vespero duktabis ni til hike.

– Kad vu vidis la avulo ankore stacanta ? Iu dicit a ni per prizentar lua manuo sencere monie ; kad vi nun komprenis pro quo onu ne darfis venar ad-hike dum la jorno ? La ancieni defensas bone Perrière en lua querka foresto – e lo esas tale depos multa yarcenti nam nulu venis ad-hike sen lia permiso.

Pro ke el havis la sentimento ke el povos obtenar kelka informi pri ca misterioza

vilajeto, mea spozino avertis me per regardo e questionis :

– Icamatine ni parolis dum longa tempo kun nia onklulo s-ro Louis, e plu tarde ni itere diskutos kun lu, ma ni ne ja ekiris e ni ne konocas la cetera ancieni pri qui vu parolas.

– Kad il ne ja dicit a vu ulo pri ico ? Ma balde vi dejunos kun li, e depos hiere mea avino kurigas me por la inviti e por la preparo di ca respasto !

– Deo Mea, ma me esas nek bele vestizita nek bone kuafita ! klamis kun surprizo e deskontenteso Lucienne.

– Ne importas ! Vu disipus tote vane vua riz-pudro se vu fardizus vu por li ; nome li omna esas tre olda viri de qui la maxim yuna probable evas nun 70 yari e la maxim anciena esas nia avulo. Yen, kad vu vidis ica du personi, lu murmuris dum montrar per kapo-signifo du homi bizare vestizachita per ulaspeca blanka mantelo kun kapuco qui esis babilanta, sur la solio di pordo, kun nevidebla triesmo...nu, li esas du de li.

– Du...de qui ?

– Du Patri kompreneble ! Olim li habitis la abadeyo ma depos la Revoluciono li havas aparta lojeyo. Nun ita omna ancienne videbla parto del abadeyo demolisesis ; restas nur la kapelo, la kuvento e la chambrego dil Kanonikaro ; kad vi volas vidar ico ?

– Ho, lu pluse dicis kande il vidis mea spozino konsultar sua brakio-horlojeto, mihoro esos suficanta tempo por tala vizito, e la siorino havos la posibleso fardizar su kelkete ante la dejuno.

La domaro di Perrière, ye la extremajo di qua ni stacis, esis en la realeso nur placo ye kinadeko de metri koncernante la larjeso e longa ye 300 metri, bordizita ambalatare per ancienega geblo-domi di qua la lignaji esis videbla. Omna habiteyi posedis etajo konstruktita ye saliajo super tre basa teretajo petra, segun la maxim pura romanika* stilo, ofte ornita per skulturi kun temi pri foliaro o spiki. Kelka de li posedis mem promenadeyo kovrita per la supera etajo e jacanta sur arki micirkla interjuntigante masiva apogili qui, kelkafoye, kunligis du e tri diferanta habiteyi.

Ne esis mem nur una de ta domi, qua ne esabus klasifikata en la kategorio di la historiala monumenti, protektata per la Stato, dal administrerio pri Bela Arti , se inspektisto di ca ministrerio darfabus vizitar Perrière.

Omna domi semblis habitesar e sorgoze entratenesar. Glicini, viti e mem plu sovaja kaprifolii enkadrizis kelkafoye la pordi, super qui videblesis uniforme la Kelta kruco en lua triopla cirklo akompanata per dato.

Skarsa personi, generale olda, aparis foye a la fenestri od en la gardeni ; ma nulu ecepte la tri personi quin ni esis, marchis en ica strado ube onu ne perceptis butiko qua povabus indikar irga komercala aktiveso.

Bone pripensinte ico, la nomo avenuo konformesabus plu bone ad ica voyo sur qua centyara querki, kreskinta inter du grupi de domi, extensis kelkafoye lia brancharo nam, pro ke ica « avenuo » esis la durigo di forestala voyeti, ol ne semblis havar altra skopo kam duktar de Esto til Westo a la milyara abadeyo di qua la grosa e kurta kloshturmo apene superesis la somito dil arbori. Se on flugabus avionale super ica boski tamen lo esabus neposibla perceptar la domaro.

romanika = arkitektural stilo preirinta la gotika stilo. (Duro sequos)*

Tradukita de libro redaktita da Paul Bouchet – Inter-Kelta Arkidruido

TABLO DI KONTENAJO

Vorto dal redaktero.....	2
Ka nacionalismo ?	3
Ido-vivo.....	6
Popul-migrado.....	6
Nula fishi en la maro	6
Poemi religiala tradukita da de Beaufront.....	7
Neandertalana homi.....	9
Interesiva mesajo da James Chandler pri la stando di nia movado.....	10
Pri televizional emiso.....	10
Celita e nepublikigita letro a James Chandler.....	11
Quale la Ido-movimento chanjis dum la recenta yari (da G.Anton)...	13
Tra urbi vidinda e mondo-famoza – Athina	15
Ka nova tipo di vivo ? (da R. Stevenson).....	16
L'ILIADO da Homeros.....	17
La departinta Imperio.....	19
La danjeri di tote kablizita mondo duktas telefon-experto a farmo-domo.....	20
[FAMOZI ED ARISTOKRATI] Interviuvo di Siniro Rejido Princo Alexandro de Saxonia.....	22
Rakonteti.....	23
La misterio dil obliviata vilajeto.....	24

KELKA IDO-FORUMI

La precipua Ido-forumo, regretinde, nam ol esas poke interesiva, titulizesas : <idolisto@yahoogroups.com>. La mesaji ibe esas ofte tedanta e la jeranto dil forumo esas Novialista Idano, qua interesesas plu multe por Novial kam por Ido. Il ne savas animar ita forumo.

Ye klare plu alta qualeso esas la forumo : <IdoCatalaOccitan@yahoogroups.com>. La jeranto di ca forumo skribas kelkafoye interesanta mesaji pri la singladia vivo, pri sporto e pri diversa temi. Ol ne esas nur en Ido, nam quale lua nomo indikas lo, on povas anke sendar mesaji en la Kataluna ibe. En ica forumo senteblesas ulo de la mediteraneala kordiala varmeso.

Por la novici qui volas ameliorar lia savo di nia Idolinguo, esas konsilinda adherar : <idolerneyo@yahoogroups.com>. Politikumado ne esas rekomendata che ica forumo.

La politikumado anke ne esas rekomendata che la forumo : <idostab@yahoogroups.com> qua guidesas da me. Me esforcas havar bona kulturala nivelo kun traduki dil Odiseo da Homeros e di guidlibro pri Kretia qui aparas tempope folietone. Me publikigas ibe preske singladie IDALA JURNALETO.

Se on esas kurioza, on povas trovar tote diferanta forumo, qua ne esas guidata da movadala Idisto e di qua la tituli di la rubriki esas en mala Ido, ma la mesaji ibe esas en korekta linguo. Yen la adreso di ca forumo : <idisto@groups.msn.com>.

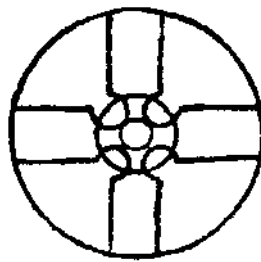
INTERRETALA REVUI

Editerio Krayono editas la interretala revuo ADAVANE ! di la Ido-Societo Hispana, ta revuo aparas ye singla duesma monato. Olu esas trovebla che la sequanta adreso : <<http://es.geocities.com/krayono/publikaji.html>>.

Ultre lo, che ta adreso on povas lektar interretala edituro di KURIERO INTERNACIONA qua havas un trimestro tardeso kompare a la surpapera edituro.

Anke samaloke on povas trovar komenco di Biblioteko virtuala kun kelka Idala libreti enretigita che la supre citita adreso.

MCLXXXIV

1184